

Ово је политичка криза: сукоб између идеје да су владе еврозоне уједињене у свему и искушења да им је ипак боље да буду самосталне.

Реченица којом нас европски лидери уверавају да ће спасити евро јер морају спасити Европску унију је готово постала мантра. Јасно је одакле све то долази. Европа ће се борити да спаси свој кључни пројект од пропасти.

Та тврдња међутим не објашњава оно најважније, а то су узроци. Разлог што је заједничка валута у толиким проблемима је тај што владе европских земаља нису успеле убедити бираче да је Европска унија вредна спашавања.

Престао сам бројати стручне коментаре о будућности монетарне уније или одсуству исте. Многи тврде да би се криза могла решити једним потезом издавањем обвезница еврозоне. Тим Гајтнер, министар финансија САД-а је дошао на идеју која би омогућила владама да утичу на своју финансијску моћ.

Остали инсистирају на челичном закону економије по којем Грчку треба бацити у воду. То се назива контролисани банкрот. Нисам сигуран да су француски и немачки банкари одушевљени таквим исходом. Моји пријатељи из Брисела очекују (или боље речено надају се) скоку ка политичкој унији. Скептични пророци кажу да је све то узалудно јер се од почетка знало да је јединствена валута осуђена на пропаст.

Коментари који ме највише погађају су они који говоре да еврозона неће преживети, а у следећем пасусу тврде да је распад немогућ због великих трошкова. Најбоље је да читаоци сами одлуче.

Ја особно се чудим уверености оних који дају смела предвиђања и решења. У протеклој деценији смо бар морали научити да се чувамо разних поједностављивања. Готово јуче су се сви сложили да ће будућност бити обележена уједињењем америчке хегемоније и немилосрдног похода либералног капитализма.

Из разговора које сам недавно водио са европским министрима и званичницима закључио сам да су путници берлинског и атинског метроа у праву једнако као и сво то мноштво учењака и стручњака.

У стручном чланку који је Лари Самерс написао за Финанциал Тимес се наводи да би европски лидери тиме што покушавају одржати у животу представу о Европи већ сутра могли видети њену пропаст. Тешко се томе супротставити. Можемо једино бацати новчић.

Криза би исто тако могла зашкрипати и замутити ствари. Мислим да ни немачка канцеларка Ангела Меркел још увек не зна хоће ли у историји бити забележена као убица или спаситељ евра. Било како било, последице изгледају суморно.

Ово је надасве политичка криза. Калкулације око дефицита, дугова и неизвршења новчаних обавеза су врло занимљиве. Али све остало је политичке природе - сукоб између идеје да су владе еврозоне уједињене у свему и искушења да им је ипак боље бити самосталан.

Да је проблем Европе само пропала валута, питали бисмо се чему сва ова галама. Иако се бројке чине великим, дугови периферних земаља су само мали део од укупне добити еврозоне. Оно што стоји на путу разрешењу кризе није одсуство практичног или економског решења већ оживљавање национализма.

Јасно је зашто је популизам типа „ми можемо сами“ јако привлачан. С немачким маркама у џепу Немци поново могу бити Немци, могу штедети и улагати у своју промишљеност и мукотрпни рад. Грци би се ослободили од окова тевтонске штедње, одбацили би дугове и вратили се на плаже.

Наравно, то не би тако функционисало. Немачка не би просперирала од Европе која је банкротирала. С једне стране, њене банке су пуне суверених дугова. С друге стране, неплаћање дугова је само привремени бег од стварности. Задужене економије не могу вечно бежати од тешких одлука. Али онда ступа на снагу та површна привлачност национализма: она брише иритантну стварност међузависности и почињемо веровати како би све било у реду само када би странци остали по страни.

Распад онога што старомодни Европљани називају солидарношћу је започео много пре почетка тренутне кризе. Немачко-француско зближавање које је инспирисало утемељитеље је узето здраво за готово. Распадом Совјетског савеза је уклоњена још једна егзистенцијална претња. Мир и просперитет се сада сматрају природним поретком. Када политички лидери тврде да их ограничава бирачко тело они под тим мисле да нису они ти који су дали важност националним интересима у Европи.

Није све тако тешко. Ако се Запад суочи са неизбежним релативним опадањем, Европа ће бити у слободном паду. Разговори у Пекингу, Индији и Анкари се односе на ирелевантност Европе. Заједничким деловањем, владе Европске уније се могу изборити за своје место у свету, чак и врло значајно место, при чему би постављали правила глобалне игре. Појединачно неће имати велику моћ. Чак и Немачка је премала за свет, што неко рече.

Европљани су ово некада знали. Поход глобализације и померање моћи ка истоку наглашава моју поенту. Европске државе ће просперирати у систему који се заснива на правилима. Европа која је значајна за мултиполарни свет би требала сама бити пример мултилатералности.

Сарадња, интеграција, назовите то како хоћете, не ослобађа појединачне владе од одговорности. Јужне земље не могу вечно одржавати опадајућу конкурентност. Ако пропадне идеја јединствене валуте, Италија, Шпанија, Португал, Ирска и Грчка ће сносити последице одлука својих влада.

Међутим, и задужене и незадужене земље се морају сложити да је Европска унија вредна спашавања. Када сам недавно писао о Вестфалском поретку, неколико читалаца ме питало шта није у реду с тим. Мислио сам да број жртава у првој половини 20. века говори сам за себе. Али можда уопште и није важно то што је још 1648. године Европа била континент у успону.

Одржавање монетарне уније захтева од лидера с обе стране да од евра направе политички случај. Да би то урадили, морају прво осмислити случај за Европу.

The Financial Times

Превод: Ена Стевановић

(PCE)